

ραχτηριδμό του. 'Από κείνη τή στιγμή τόν έκλεισα κιά τόν Καποδίστρια στην ψυχή μου και είμουν βέβαιος πώς θά μπορέσω νά παρουσιάσω καλόνειδέστα στη σκηνή».

Και παρουσιάστηκε και τὸ Ρωμαϊκό θέατρο άξιζει νάν τή λογαριάζει στο φτωχό ένεργητικό του τή βραδιά τής περασμένης Παρασκευής· τέτιες βραδιές πολύ λιγοστές άπόλαψε ίσαμε σήμερα.

*

'Α φρόντιζαν έδώ οι έπίσημοι για Τέχνη, ά δείχνανε δηλ. κάπιο άληθινό διαφέρο γι' αυτήν, κι άν είχαν τήν κακή συνήθεια νάνταμείδουν τὸ καλό, ό κ. Λέων άπό τὸ περασμένο Σαββάτο τὸ πρῶτὸ θά εΐταν πρωταγωνιστὴς στο βιασ. Θέατρο. 'Ονειρα βλέπω! Σά νά φρόντισε ποτὲ τὸ μεγαλόπρεπο αυτό χτίριο νά γίνει άληθινὸ άργαστήρι θεατρικῶ ξαναγεννημοῦ, όπως έπρεπε νάναι ἡ μοναχὴ φροντίδα του, όταν έχοντας έναν Οικονόμου τόν άφισε νά φύγει άπεγοπτεμένος και παραδόθηκε στη μουχλιασμένη άγκαλιὰ τοῦ Βλάχου. Τέτιο θέατρο νιώθει άπό τέχνη όσο και ἡ άφεντιὰ μου άπό Κινέζικα και φροντίζει για τήν καλύτερή τήν, όσο κι ὁ κουρελιάρης Σακουλές για τὰ κοστύμια του.

Τώρα είναι βέβαιο όχι μόνο πώς δὲ θά τιμήσει ό κ. Λέων τὸ Βασ. θέατρο, ἡ άκόμα πώς δὲ θάν τάποφασίσει ό κ. Βλάχος νάνεβεί κανένα βράδι ίσαμε τὸ θέατρο τής «Νεάπολης» νάν τονέ δεΐ. 'Εξόν πιά κι άν του τὸ σφυρίζουν οι φημερίδες. Γιατί έμεις έδώ, βλέπετε, όσοι έχουμε καμιά θέση έπίσημη, μοναχά τις έφημερίδες άκούμε και μοναχά γι' αυτές δουλεύουμε, κουλουριάζοντας τὸ κορμί μας για νά μᾶς παινίσουν και τρέμοντας μὴ λάχει και μᾶς βροῦνε έλαττωματικὴ (συμπάθειο για τὴ λέξη) τὴ δόξα μας.

Μά οι φημερίδες δὲ βλέπουν ἡ δὲ θέλουνε νά δούν. Κ' είναι τῷ χαρακτήρα μας κι αυτό. Είμαστε κακοί όχι γιατί λέμε τὸ κακό, (όποιος λέει τὸ κακό είναι κόποτες; άγαθός άθροπος), μᾶ γιατί φειδιόμαστε νά ποῦμε τὸ καλό. Ζούλια πίστε το, μᾶ είναι κάτι χειρότερο άπό ζούλια· σημάδι τής κακί μοιραίας μας κι αυτό· τρέμουμε νά ποῦμε τὸ καλό, όσο κι άν τάναγνωρίζουμε μέσα μας, γιατί φοβούμαστε μήπως άνιδόχοντες τόν άλλο ρήξουμε τόν έαυτό μας. 'Όσοι έχουν άληθινὴ δέξια δὲ φοβούνται. Μά πόσοι είναι άρογες αὐτί! Νά, ένας Ι. δ. λ. η. χ. κ' ένας Παλαμάς; δὲ ντροπιάζονται άνακνεύχοντας τόν Ψυχάρη δάσκαλό τους, ενώ ὁ τελευταίος μουντίζει σωτὴς τοῦ χωριῦ δὲν καταδέχεται ούτε μαθητὴ του νάν τόν πεί.

Γι' αυτό και τὰ σηχαρίκια πού θάκουσε ό κ. Λέων θάτανε μετρημένα άπό τούς συναδέλφους του λιγοστά και μειωασμένα άπό τόν άλλο κόσμο, ίσως και τίποτα. Μά μὴ τονέ νοιάζει οι λίγοι και διαλεχτοί άναγνωρίσανε τήν δέξια του κ' έχτιμήσανε

μπαγιονέτες.

**

Τώρα είναι ἡ σειρά τοῦ ίππικῶ· είναι άνάγκη νά χτυπήσουν και νά φέρουνε σύγχυση στις πρώτες τουλάχιστο γραμμές, για νά υπερασπίσουν τήν όπισθοχώρηση.

Τὰ άλογα, έξωφρενιασμένα άπό τὴ μυρωδιά τοῦ μπαρουτιοῦ, δὲν στέκονται πιά στον τόπον τους και δαγκώνουνε σὰ λυσσασμένα τὰ γκέμια τους.

— Βήμα τακτικό! διαταζει ὁ άξιωματικός· άς φυλάξουμε τήν όρμή μας για τὰ τελευταία εκατὸ μέτρα.

Θέαμα έξοχο, νά βλέπης τούς καθαλαρείους αὐτούς νά πηγαίνουνε στο θάνατο σάν σὲ καμιά ύποδοχὴ ἡ παρέλαση.

Σὲ διάστημα εκατὸ μέτρων άπό τόν έχθρό, οι τρομπέτες σαλπίζουνε τήν έφοδο. Κάθε ίλη τοῦ ίππικῶ ξεδιπλώνεται τότε και χοιμάει καταπάνω στον έχθρό ἡ μιὰ πάνω στην άλλη, με τούς άναβάτες γυρμένους πάνω στους τραχήλους τῶν άλόγων, με τὰ πόδια καρφωμένα στα πλευρά τους, με τὰ λωριά τῶν χαλινῶν στα δόντια, με τὸ πιστόλι στὸνα χέρι, τὸ σπαθί στ'άλλο.

τήν τέχνη του. 'Ο άληθινός τεχνίτης μοναχά για τούς λίγους αὐτούς δουλεύει και μοναχά όταν παίρνει τὸ σπαθί τής νίκης άπό τὰ χέρια τους μπορεί νάν τὸ φορέσει στο μέτωπό του περήφανα.

ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

ΔΙΑΒΑΖΟΥΜΕ Η ΔΕ ΔΙΑΒΑΖΟΥΜΕ

('Από τὸ τελευταίο φυλλάδιο τῶν «Παναθηναίων»)

Λυπούμαι πού δὲν μπορώ νά δώσω σωστὴ άπάντηση στο πρώτο ρώτημά σας. Είμαστε όλοι τίσερεις Ρωμιοί έδώ πέρα. Δυό ξενοδόχοι, ένας τεβερνάρης, κ' ἡ άφεντιὰ μου. 'Όστε άπό έσας πρέπει νά μάθω άν ὁ Ρωμιός διαβάζει σήμερα λιγώτερο παρ' άλλοτες.

Στο δεύτερο ρώτημά σας άπάντησα, είναι τώρα δώδεκα χρόνια. Στοῦ Γαβριηλίδη τὸ «Νέον Πνεῦμα» φύλλο τής πρώτης τοῦ Μάη 1894, τυπώθηκε ένα μου άρθρουδάκι, «Γιατί δὲ διαβάζει ὁ Ρωμιός».

Και για νά μὴ σᾶς κουράζω νά τὸ γυρεύετε; σᾶς δίνω έδώ μερικὴς του φράσεις.

«... Τὸ διαβάσμα για νά γίνεται άπό τὸ λαό δὲν πρέπει νά χρειάζεται σπουδὴ και μελέτη. Τί λέω; Μήτε κούραση καμιά δὲ χρειάζεται. Τὰ βιβλία πρέπει νά θρέφουν τὸ νοῦ τοῦ ανθρώπου καθὼς ὁ άέρας πού άναπνέει, τὸ φαει πού τρώει, τὸ νερό πού πίνει. 'Ακούραστα, και με ἡδονὴ μάλιστα.. Για τὸ Ρωμιό τὸ διαβάσμα είναι είδος μελέτη... Οι λέξεις, όσο κι άν τις νοιώθει, δὲν έντυπώνονται άκούραστα μέσα στο νοῦ του, κι ὁ νοῦς είναι πολὺ ιδιότροπο πρᾶμα. Αὐτός τήν παραμικρὴ σκλαβιά δὲν τὴ δέχεται... Δὲν έννοεΐ ένας δάσκαλος νά τόν κάμνη νά καταπίνη εύκολα κι άκούραστα, πολὺ λιγώτερο με γλῶσσα, λέξεις και φράσεις πού δὲν τις έμαθε μαζί με τῆς μάννας τὰ νανουρίσματα, τὰ χαδέματα, τὰ τραγούδια, τὰ παραμύθια. Τῆς μάννας τὴ γλώσσα γυρεύει ὁ νοῦς, κι άν ἡ φιλολογία τήν πελεκᾷ και τὴ στολίζει λιγάκι καθὼς γίνεται σ' όλα τὰ έθνη, αὐτὸ ὁ νοῦς δὲν τὸ έναντιώνεται, μάλιστα τὸ προτιμᾷ και τάγαπᾷ, επειδὴ τὸ γούστο είναι μέσα στο φυσικό τοῦ ανθρώπου, κ' ἡ φιλολογία πάντα εκείνο τὸ γούστο καλλιεργεΐ και σπουδάζει. 'Όταν όμως έρχεσαι και τοῦ παρουσιάζεις γλώσσα μ' άλλη γραμματικὴ, μ' άλλους τύπους, και μ' άλλες λέξεις τις πιώτερες, τότες κάμνει επανάσταση κι ὁ Ρωμιός,

και φωνάζει: «φτάνει σου! με βασάνισες στο σχολειό, τώρα είμαι λεύτερος. Θά δουλέψω, θά διασκεδάσω, θά φάω, θά παντρευτώ. Νά διαβάσω όμως, βγάλ' το άπό τὸ νοῦ σου...»

Είπα μερικὰ και στο προοίμιο τῆς «Μαζώχτρας» σελ. 4 και 5. Μά σώνουνε, θαρῶ, ὅτι σᾶς ξαναγράψα, για νά σᾶς παραστήσουν τήν ταπεινή μου τὴ γνώμη.

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

Α'. — 'Αν άναγινώσκουν δὲν ξέρω — ξέρω πώς δὲ διαβάζουν. 'Ο Ρωμιός ποτὲ δὲν άγάπησε τὸ διαβάσμα. 'Ότε τώρα, οὔτε άμέσως έπειτ' άπό τήν 'Επανάσταση, οὔτε πριν στα χρόνια τῆς σκλαβιάς του. 'Αν βλέπουμε σωρούς βιβλία τῆς εποχῆς εκείνης, δὲ θά εἶπῃ πῶς οι σκλάβοι πρόγονοί μας έκαναν άμάν για διαβάσμα. Καθόλου. Οι Μαρσαλῆδες εκείνου τοῦ καιροῦ είχαν τήν πατριωτικὴ διαθεση, κ' οι φιλόλογοι, οι δάσκαλοι για νά εἶποῦμε σωστότερα εκείνου τοῦ καιροῦ, είχαν τήν τέχνη νά τούς τὴν ξεσκεπάσουν. Τίποτα περισσότερο. Τὰ βιβλία και τότε άγοραζόνταν άπό φιλότιμους άμογενεΐς και κάθονταν στο ράφι άγγιχτα. όπως τώρα λόγου χάρη τὰ βιβλία τοῦ Συλλόγου. 'Ακούτε στις λογοδοσίες τοῦ κ. Βικέλα τις χιλιάδες πού ξεδοῦνται άπ' αυτά καθε χρόνο και λίτε: — Μωρέ γεια σου, Ρωμιέ! Γεια σου και σύ, κ. Δροσίνη, πού βρήκες τὸ τετραφύλλο τριφύλλι κι' άνοιξες τὴ διανοητικὴ σιδερόπορτα τοῦ Ρωμιοῦ! Πᾶτε όμως έπειτα στα τσιφλίκια τοῦ κ. Καραπάνου, τοῦ κ. Ζωγράφου, τοῦ κ. Δεληγεώργη και βρῖσκετε στ' άρμακρια τῆς έπιστάσις σωρούς-σωρούς τὰ ωφέλιμα βιβλία και τοις ποντικῶς μοναδικῶς άναγνώστες τους.

Τώρα άν τὸ βιβλίο και τὸ περιοδικὸ βρῖσκεται σὲ κρίσιμη κατάσταση μπορεΐτε νά τὴ ξέρετε καλύτερ' άπό μένα.

Β'. — Στο φυσικό του γεννήθηκε για νά φλυαρῆ κι όχι νά μελετᾷ. Μελετᾷ: ὁ τζιτζικας; 'Όχι· Κάνει έτσι τις μεμβράνες του και βγαζει ἤχους. Κάνει κι ὁ Ρωμιός έτσι τὴ γλωσσούλα του και παρλάρει. Τὴ τοῦ χρειάζεται λοιπόν ἡ μελέτη: Για νά μάθῃ; Μά εἶνε πρᾶμα πού νά μὴν τὸ ξέρῃ; Για νά ευχαριστηθῆ; Μά εἶνε ευχαρίστηση τὸ φέρτωμα τοῦ μυαλοῦ; Μουλᾷρι τῶκαμας; Γι' αὐτὸ δά είδες τί κάβουν τὰ σχολειταρούδια έπειτ' άπό τις εξετάσεις. Τὴ έκαμαν οι πατεράδες μας, τί κάμαμ' έμεις, τί κά-

Μά οι έχθρικές γραμμές είναι πυκνές, σκεπασμένες άπό μπαγιονέτες.

'Ο σημαιοφόρος πέφτει χτυπημένος κατάστηθα, ενώ τὸ χέρι του κρατάει σφιχτὰ τὸ κοντάρι τῆς σημαίας 'Ενας άξιωματικός όρμάει, σχίζει τὸ πλήθος και πιάνει τὴ σημαία.

Β'.

'Ός τόσο, σὲ λιγάκι ὁ τόπος θά κυριεύονταν· άδύνατο ν' άντισταθούνε σὲ δύναμη δέκα φορές άνώτερη.

— Τὴ σημαία! φωνάζει ὁ άξιωματικός χτυπημένος και αὐτός με τὴ σειρά του.

Τότε άρχινάει μιὰ λυσσασμένη κι' άπελπιστικὴ πάλη άνάμεσα τοῦ έχθρικοῦ πεζικοῦ και μερικῶν καθαλαρείων πού ζούσαν άκόμα. Τὰ όπλα τους δὲν τούς χρειάζονται πιά· αὐτοί παλεύουνε κορμί με κορμί έαγριωμένοι, τρομεροί.

'Ο ύπαξιωματικός πληγωμένος θανάσιμα, ξεψυχώντας, χαλαρώνει τὸ χέρι πού κρατᾷ τὴ σημαία κ' ένας στρατιώτης έχθρικός τοῦ τὴν άρπάζει άπό

τὸ χέρι με σπασμένο κοντάρι.

Και τότε γένηκε κάτι τι παραξένο. 'Από χάμου, άνάμεσα άπό τὰ πτώματα, μιὰ μορφή στρατιώτη με κουρελλιασμένη στολή ξεπροβάλλει, με τὸ κεφάλι καταματωμένο άπό μιὰ τρομερὴ σπαθιά.

Χοιμάει πάνω στο στρατιώτη και πιάνοντας τὸ χέρι του, τοῦ τὸ σπᾷνει με μιὰ γερὴ δαγκαματικὰ, πού τόν έκανε ν' άφήσῃ τὴ σημαία.

'Αρπάζει τότε τὸ άγνωριστο κουρέλλι τῆς, μαζεύει τις τελευταίες του δύνames, πηδάει πάνω στη ράχη ενός άλόγου με δίχως άναβάτη και με τρελλὸ καλπασμὸ φεύγει πρὸς τὸ ύποστατικό. 'Όλλάνοι τρέχουνε κατά πόδι του κυνηγώντας τον για τὴ σημαία. Χαντάκια, φράχτες όλα τὰ υπερπηδούσε με δύναμη άκατανόητη, με πηδήματα τεράστια. Τὸ άλογο κατακουρασμένο αρχίζει νά κλονίζεται· τὰ γόνατά του λυγίζουν· άκόμα δυό βήματα και φτάνει στο ύποστατικό. Τὸ καημένο τὸ ζῶο πέφτει κάτω μόλις έφταξε μπρὸς στὴν πόρτα τοῦ ύποστατικού, με τόν άναβάτη του με τὴ ψυχὴ στο στέμα.

'Ενας χωρικός τρέχει νά βρονθίσῃ τὸ δυστυχισμένο πού ξεψυχάει.

Μά οι 'Ουλάνοι φτάνουν· άκούεται ὁ όρμητικός ποδόχτυπος τῶν άλόγων τους.

νουν τὰ παιδιὰ μας, τί θὰ κάνουν τ' ἀγγόνια μας στὸν αἰῶνα τὸν ἀπαντα. Σκίσιμο, κάψιμο τὰ βιβλία σὰ νὰ ἦταν ὄχτροί μας θανάσιμοι. Γιατί; Δὲ μᾶς ἔμαθαν τίποτα; δὲ μᾶς χαροποίησαν καμιὰ φορά; Καμιὰ. Μᾶς δυσκόλεψαν μονάχα τὰ παιγνίδια μας, τὰ μαλώματά μας, τοὺς συλλόγους καὶ τὶς παρλάτες μας. Φταίει θὰ πῆς τὸ σχολικὸ μας σύστημα; φταίει, δὲ λέω τ' ὄχι. Μὰ πῶς πολὺ φταίει τὸ νευρικό μας σύστημα. Τὸ μυαλό μας εἶνε ποῦ δὲν ὑποφέρει στ' ἀληθινὰ ζυγὸ καὶ ὄχι ὁ τράχηλός μας. Ἐκείνη τὴ μοναδικὴ ἀπόλαυση ποῦ δίνει τὸ διάβασμα δὲν τὴν αἰσθάνεται, δὲν τὴν αἰσθάνθηκε, οὔτε θὰ τὴν αἰσθάνῃ ὁ Ρωμιὸς ποτέ.

Ἄθάνατε Ρωμιέ, εἶσαι μοναδικὸς στὴν ὑφήλιο! Ζῆσε γιὰ τὸ στολίζεις τὴν Πλάση.

Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

Ἡ πρόσκλησή σας ἂν διαβάζουν οἱ Ἕλληνες μὴ ἦρθε ἀργὰ δυστυχῶς. Μὲ λίγα λόγια ἡ ἰδέα μου εἶναι πὼς οἱ Ρωμιὸι διαβάζουν, ὄχι ὅμως ἑλληνικὰ βιβλία, γιατί τοὺς εἶναι κερρωμένη ἡ ἰδέα πὼς ὅ,τι ρωμέτικο δὲν ἀξίζει. Δασκαλισμοῦ καὶ λεβαντινισμοῦ ἀποτέλεσμα.

Α. ΠΑΛΛΗΣ

Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς δὲ διαβάζει ὅσον ἔπρεπε καὶ μποροῦσε, γιατί πολὺ σπάνια βρίσκει βιβλία γραμμένα στὴ γλῶσσα ποῦ καταλαβαίνει καὶ βγαλμένα ἀπὸ τὴ ρωμαϊκὴ ψυχὴ. — Τώρα νομίζω διαβάζει περισσότερο παρ' ὅ,τι ἄλλοτε, γιατί σήμερα γιὰ καλὴ μας τύχη ἄρχισαν συχνὰ-πυκνὰ νὰ τυπώνονται καὶ βιβλία καὶ φημερίδες καὶ περιοδικὰ στὴν ἑθνικὴ τὴ γλῶσσα καὶ σύμφωνα μὲ τὶς ἰδέες τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Αὐτὴ εἶναι ἡ γνώμη μου, μὰ μπορεῖ ν' ἄχω καὶ λαθος.

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ

Σὲ μιὰ Μιλανέζικη ἐφημερίδα διαβάζουμε πὼς ὁ κοσμοακουσμένος Καλαμπρέζος ληστής Μουζολίνος καταγίνεται μέσα στὴ φυλακὴ στὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ φιλολογία. Μεταφράζει, καθὼς λένε, τὴν Ἰλιάδα. Φαίνεται πὼς ἡ φυλακὴ κάνει καμιὰ φορά καὶ τέτοια θάματα. Μήπως ὁ Βερλαίν δὲν ἔγραψε στὴ φυλακὴ τόσα ὠραία ποιήματα; Ἀπαράλλαχτα θέλουνε νὰ πῶνε, καὶ κάποιος δικός μας ὑπέροφος, χρυστὰ στὸ φυλάκιμα ὅλη του τὴν τρανὴ σοφία.

Ἡ ὠρα περνῶσε ἔπρεπε πρῶτ' ἀπ' ὅλα νὰ σῶσουν τὴ σημαία.

— Τὴ σημαία! τὴ σημαία! μουρμουρίζει ὁ μισοπιθαμένος στρατιώτης. Κρύψτε τὴν! γλυτώστε τὴν.

Ὁ χωρικός τὴ λαβαίνει καὶ μπαίνει μὲς στὸ ὑποστατικό. Ποῦ νὰ τὴν κρύψῃ; Σὲ λίγο, ὅλα θὰ τὰ σκαλίζανε, θὰ τ' ἀρπάζανε.

Στενοχωρημένος, σαστισμένος ψάχνει, ξετάζει σ' ὅλες τὶς γωνιές. Τίποτα... τίποτα...

Καὶ οἱ οὐλάνοι φτάζανε. Ἐξω στὸ δρόμο ἀκούγονταν τὸ μεταλλικὸ πέδοκρότημα τῶν ἀλόγων.

— Στὴ φωτιά! στὴ φωτιά! κάλλιο νὰ τὴν κάψουμε, παρά νὰ τὴν ἀφήσουμε νὰ μᾶς τὴν πάρουν.

Ἐάνου, σὲ μιὰ κούνια ἐκεῖ στὴ γωνιά, κατὰ τὸ τζάκι μεριά, ἕνα παιδάκι ἀρχίζει νὰ κλαίῃ. Μιὰ ἰδέα κατέθηκε τοῦ καλοῦ ἐκείνου ἀνθρώπου:

— Ἄ, ναί! ἡ κούνια! παιδάκι μου!

Καὶ τρέχει ἐκεῖ. Σ' ἕνα δεφερόλεφτο μὲ τὰ ἀδέξια χοντρά χέρια του ξεσπαργανῶνε τὸ παιδί καὶ τὸ τυλίγει μὲ τὸ πολὺτιμο ἐκεῖνο κουρέλλι, κατατρυπημένο, καταματωμένο. Ὑπερα κουτσά-στραβά, ξεδιπλώνει τὰ σπάργανα καὶ ξανατυλίγει μ' αὐτὰ τὸ μικρό.

Οἱ ἰχθροὶ φτάζανε κ' ἔπεσαν σὰν ἀνεμοστρόβι-

ΣΤΙΧΟΙ

1

Πλοῖο τῆς πίστης, καὶ ποτὲ δὲν ξάνουξες στεριά,
Καὶ πάντα στὰ ταξίδια σου τῆς ἀρηνοῦσας σκοτάδια,
Φεύγεις μ' ἐλπίδα, καὶ γυρνᾷς χωρὶς παρηγοριά,
Στὸ νοῦ, λιμάνι ἀλλήμανο, καὶ στὴν καρδιά τὴν ἄδεια.

2

Σὰ μιὰ σπαραχτικὴ κραυγὴ, τὸ φύσημα τᾶνέμου
Πέρασε μέσ' στὴ σιγαλιὰ τῶν βραδινῶν ὄρων,
Κι' ἀπλωσες τᾶνατάραχα φτερά σου, λογισμέ μου.
Καὶ κλάρωσες, μαῦρο πουλί, στὰ δέντρα τῶν νεκρῶν.

3

Σύγγεφα δὲν ξεσπάσατε χτὲς βράδν, ἀπανεμιὰ
Καὶ σβόνυατε σιτὸν οὐρανὸ λυπητερά, ἕνα, ἕνα.
Ἡ τύχη μας, ἀλλήμονο! — θὰ μένη πάντα μιὰ,
Κι' δταν πεθαίνετε βουβὰ, κ' δταν τρικυμισμένα.

4

Ἐκεῖ πᾶφιν' ἡ θάλασσα, στὴν ἔρημη ἀμουδιά,
Πότε τὸ κῦμα τῆς δειλῶ, καὶ πότε τὸν ἀφρό τῆς,
Στέκω καὶ διαλογίζομαι μὲ μιὰ βαρειά καρδιά,
Τὰ δρομάτα τὰ αἰῶνια τῆς μάταιας ἀνθρωπότης.

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΑΥΤΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ*

Ὁ Βιθυνὸς ἀντικαταστάθηκε. Ἔφυγε κ' ἀπὸ τὸ νησί μας καὶ ξαλαφρώσαμε, σὰ νὰφυγε βαρὺ πλάκωμα ἀπὸ τὴν ψυχὴ μας, γιατί μῆνες τώρα στεκόμαστε ἀγρυπνοὶ κοιτάζοντας καθεπρᾶξ τὸ Βιθυνοῦ μήπως μᾶς φέρῃ ἄνω κάτω καὶ σφαχτοῦμε ἀναμεταξύ μας. Γιατί τὸ γενικὸ ξολοθρεμὸ στοχάστηκε ὁ Βιθυνὸς, καὶ βουλήθηκε ν' ἀπορημάξῃ τὸ νησί μὲ κάθε κακὸ μέσο

* Σημ. τοῦ «Νουμά». Τὸ ἄρθρο αὐτὸ τυπώθηκε στὴν «Πρόδοσ» τῆς Σάμος καὶ τὸ ξανατυπώσαμε κ' ἐμεῖς, ὄχι γιὰ τὴν οὐσία του (ἐπειδὴ δὲν ἀνακατεύμαστε στὰ πολιτικὰ τῆς Σάμος, ποῦ εἶναι δουλιὰ τῶ Σαμιωτῶν), μὰ γιὰ τὴν ἡμερηθ δημοτικὴ του γλῶσσα.

λος μὲς τὴν αὐλή· μὲ μιὰς χύνονται πάνω στὸν κάβαλλῶν, ξαπλωμένονε χάμου.

Τὸν ψάχνουν, τίποτα, τίποτα.

Ἴσως εἶναι μέσα στὸ ὑποστατικό.

Σὲ μιὰ στιγμή τὸ πᾶν ἀνασκαλεύτηκε, ἀναποδογυρίστηκε μονάχα ἡ κούνια ἐμνησκε. Ἐνας Οὐλάνος τρέχει καὶ σὲ δαῦτη. Μὰ ὁ χωρικός μ' ἕνα πῆδημα πετιέται στὴ μίσση καὶ τὸ κορμί του κάνει ἕνα προτείχιμα ἀνάμεσα στὴν οὐλάνο καὶ στὴν κούνια.

Μὲ μιὰ πιστολιὰ τοῦ σπᾶνουν τὸ κεφάλι καὶ τοῦ χύνουν τὰ μυαλά. Ἡ κούνια ἀνασκαλεύτηκε... Τίποτα, τίποτα!

Ὁ ἰχθρὸς ἀποτραβήχτηκε γελασμένος, μουγκρίζοντας, βλαστημῶντας ἀπὸ τὸ κακὸ του. Μακρὰ ἡ μάχη ξακολουθεῖ λυσσασμένα.

Τὸ μικροῦλακι κλαίει πάντα, ἀπορῶντας πὼς νὰ μὴν ἔρχεται: τόση ὠρα κανένα φιλικὸ πρόσωπο νὰ τὸ παρηγορήσῃ καὶ νὰ τὸ μερέψῃ.

*

Λαχανιασμένη, μὲ μαλλὰ ξέπλεγα, μὲ τὸ πρόσωπο μισοκρυμμένο μὲ τὴ γαλάζια ποδιά τῆς, σὰ νὰ ἤθελε ν' ἀποφύγῃ τὸ ἀγριο θέαμα τοῦ πολέμου, μιὰ γυναίκα τρέχει πρὸς τὸ ὑποστατικό· καθὼς πᾶ-

ποῦ θαρροῦσε πὼς ἔβγαينه στὸ σκοπὸ του. Κακιά καὶ διαστρεμμένη ψυχὴ ὡς τόσο. Ἀπομένει πιά τώρα στὴν πολιτικὴ ἱστορία τοῦ Τόπου μας μιὰ ἡγεμονικὴ φυσιογνωμία ποῦ θὰ τὴν ἀκολουθοῦνε κατόπι τῆς ἡ δργῆ καὶ τὸ ἀνάθεμα ὅλων ἐκείνων ποῦ πονέσανε τὴν Πατρίδα τους, βλέποντάς τη νὰ ρημάξῃ μέσα στὸ πέλαγος τῆς ἀνομίας, στὴ φωτιά τῆς ἀναρχίας, τοῦ σκοτωμοῦ, τῆς παραλυσίας πολιτικῆς, κοινωνικῆς, εἰκονομικῆς, ἠθικῆς.

Ἐὸ προσδευτικὸ κόμμα, τὸν καιρὸ ποῦ πρωτοῦρθε στὰ πράματα κοίταξε, πὼς θὰ δουλέψῃ

τῆσε στὸ κατώφλι τῆς πόρτας, σταμάτησε μαρμαρωμένη, βυθισμένη σὲ μαύρους στοχασμούς.

Ἐμάντεψε τὴ σκηνὴ ποῦ γένηκε κεῖ μέσα, εἰδῶ καὶ λίγη ὠρα. Ὁ ἔντρας τῆς κείτονταν ἐκεῖ σκοτωμένος μπρὸς στὴν κούνια, μὲ τὰ χέρια ἀπλωμένα μπροστὰ, σὲ στάση προφυλαχτικὴ.

— Θεέ μου! ἀναστήναζε, μοῦ τοὺς ἐσκότωσαν! Μὰ ὄχι! τὸ παιδί κλαίει! Ἄ, ζωντανὸ εἶναι!

Καὶ ἡ δύστυχη σφίγγει μὲς τὰ πονεμένα στήθεια τῆς τὸ ἀγγελουδί τῆς.

— Μά... τί σημαίνουν αὐτὰ τὰ κωλόπαννα, εἶσαι κακοδεμένα, κακοτυλιγμένα;

Ξεσπαργανῶνε τὸ μικρό.

— Μιὰ σημαία!

Ἄ! τώρα τὰ καταλαβαίνει ὅλα: μέσα στὴ μητρικὴ μὰ καὶ πατριωτικὴ καρδιά τῆς γίνεται φῶς ξάστερο καὶ διάφανο.

Κι' ἀφοῦ φίλησε τὸ πολὺτιμο κουρέλλι καὶ τὸ παιδί τῆς μαζί, σηκώνεται ὀλόρτη, μὲ δάκρυα στὰ μάτια, τρεμάμενη, ἀναγαλλιασμένη· καὶ σὰν ν' ἀπαντοῦσε μὲ περιφρόνηση στὸ κανόνι τοῦ ἰχθροῦ ποῦ βρόνταε μακρὰ ἐκεῖ, φωνάζει μὲ φωνὴ πολεμοῦχαρη, μεταμορφωμένη:

— Ζήτω ἡ πατρίδα!

Ὡ ναί! Ζήτω ἡ πατρίδα! Ζήτω ὁ ἐμῶφος κείνος τόπος ποῦ βγάζει στὸ φῶς τέτοια γενναία παλληκάρια!

Γέρας (Μιτυλήνη). — Δ. Π. ΑΛΒΑΝΟΣ